

Радмила В. Бодрич¹
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за англистику

Оригинални научни рад
УДК 371.213.3:811.111'243
Примљено: 30. 7. 2018.

Аида Е. Тарабар
Универзитет у Зеници
Машински факултет
Филозофски факултет у Зеници
Одсејек за енглески језик и књижевност

ОСОБИНЕ ДОБРОГ НАСТАВНИКА ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ СТУДЕНАТА АНГЛИСТИКЕ

Бројне су, сложене и захтевне улоге које наставник данас обавља како би успешно припремио ученике за глобално друштво знања, отворено радно тржиште и мултинационално радно окружење. Циљ овог рада је испитивање мишљења студената англистике о улогама наставника енглеског језика у савременој настави страних језика. За потребе истраживања конструисан је упитник који се састојао од питања отвореног типа, која су испитивала перцепције студената о личним и професионалним особинама и моделима понашања које добар наставник енглеског језика треба да поседује и испољава. Истраживање је спроведено на малом узорку испитаника да би се стекао увид у ставове студената, како би се проверило да ли је оправдано спровођење опсежнијег истраживања у будућности. Резултати спроведеног квалитативног истраживања показују да испитаници имају високо развијену свест о вишеструким улогама наставника енглеског језика, које су у складу са савременим приступом настави страних језика, што представља добру основу за развој њиховог професионалног идентитета.

Кључне речи: наставник, енглески као страни језик, улоге наставника, квалитативно истраживање, професионални идентитет.

Увод

Одувек се наставничка професија сматрала племенитом, одговорном, комплексном и захтевном. Ни данас, у време глобалне економије, об-

---

¹ radmila.bodric@ff.uns.ac.rs

разовања и научнотехнолошких достигнућа, то уверење се није променило: улога наставника² је од изузетног значаја за развој целог друштва, али су захтеви наставничке професије постали много комплекснији у оквиру нове образовне парадигме и измењеног друштвеног контекста. Својим стручним знањем, вештинама и вредностима, мотивацијом и ставовима наставници утичу на ученичку мотивацију, максимално ангажовање свих њихових способности, и на крајње постигнуће, то јест трајну усвојеност знања ученика. Како објашњава Вицанова (ВИЦАН 2012: 21), квалитет васпитања и образовања првенствено зависи од наставника јер се сваки дан хватају у коштац са сложеним проблемима одрастања и развоја деце и младих, потом осмишљавају ефикасне начине подучавања ученика, константно подстичу ученике и верују у њихов успех, свесни су својих професионалних дужности које треба успешно да обављају, и свакодневно доносе одлуке које утичу на школски живот и понашање ученика.

Наставник је тај који мотивише ученике – добром организацијом рада и одабиром активности, креирањем пријатне радне атмосфере у разреду, вредновањем ученичког знања и др. али и својим личним особинама, ентузијазмом, посвећеношћу, благошћу, стрпљењем, праведношћу, коректним односом према личности ученика, и др. Стога је наставник један од најважнијих мотивационих фактора који могу да допринесу већем и квалитетнијем ангажовању ученика у наставном процесу и њиховом напредовању у учењу (ЛУНГУЛОВ 2010: 301).

Циљ овог рада је да се испитају и анализирају мишљења студената англистике о улогама наставника енглеског језика у савременој настави енглеског као страног језика. Истраживања овог типа су битна јер су студенти заправо будући наставници чија уверења и те како могу да утичу на развој њиховог професионалног идентитета, нарочито на почетку бављења наставничким позивом (БОДРИЧ 2017: 379; КИД, ЧЕРЊАВСКИ 2010: 5; КОРТХАГЕН, ЛОКРАН, РАСЕЛ 2006: 1026; ЛОКРАН 2007: 7-8). Уколико су та уверења позитивна, у складу са савременим приступом настави страних језика и препорученим и очекиваним улогама наставника (у нашем конкретном случају енглеског као страног језика), онда оваква истраживања могу да имају значајне импликације у области иницијалног образовања студената англистике, као и њиховог целоживотног образовања и учења. Уколико су, пак, у супротности са савременим схватањима наставничке професије онда је потребно на време утицати на ставове студената и кориговати их јер њихово целокупно педагошко размишљање, делање и будући професионални развој могу да буду под утицајем тих уверења (ГЛУШАЦ, МИЛИЋ и др. 2017: 429).

² У раду ће се користити генерички термин *наставник* за особе женског и мушког пола.

Теоријске основе истраживања

Предмет интересовања бројних истраживача широм света последњих деценија јесу особине ефикасних или успешних наставника (АРЕНДС, КИЛЧЕР 2010: 8; БОДРИЧ 2017: 380; ВИДАКОВИЋ 2016: 79; ГРЕНФЕЛ, КЕЛИ и др. 2003: 19; ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2006: 6; ДАФИ 2009: 1; ЂИГИЋ 2017: 44; ЈЕГЕДЕ, ТАПЛИН и др. 2000: 287; ПЕТРИЋ 2006: 44). Ауторка Линда Дарлинг-Хамонд (ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2006: 5-6), оцењује да се наставници налазе пред све већим и захтевнијим изазовима своје струке и да би наставна пракса требало стално да се мења у зависности од тога да ли и у којој мери унапређује учење, будући да све разноврснији начини учења ученика захтевају стална прилагођавања у наставној пракси. То значи да наставник гради свој професионални идентитет читавог живота како би у сваком тренутку могао да одговори све већим потребама друштва знања. Од наставника 21. века се очекује да обавља низ различитих улога (према ЧЕРЧИЗ 2008, у ГЛУШАЦ 2016: 41) и то да:

1. прилагођава наставни план и програм потребама својих ученика, и да се сам увек прилагођава новим условима и захтевима,
2. учи док је жив, заједно са својим ученицима – показујући им на тај начин да је учење непрекидан процес јер се никада не може научити и знати све,
3. има визију, у смислу да може да предвиди која ће знања и вештине ученицима бити непоходне и да их њима подучи,
4. води и усмерава ученике у правом смеру и за то користи сва доступна средства,
5. буде узор, тако што ће својим личним и професионалним квалитетима ученицима бити добар пример на којег могу да се угледају, а то ће постићи својим интегритетом, одговорношћу, стручношћу, бригом за друге, поузданошћу, и др.,
6. комуницира и сарађује с колегама и свима од којих може да добије информације драгоцене за ученике и остале актере у васпитно-образовном процесу,
7. прихвата ризике и нема страх од непознатог, већ да се смело хвата у коштац с новонасталим ситуацијама.

Према мишљењу Каланцисове, Коупа и др. (КАЛАНЦИС, КОУП и др. 2001: 96) квалитетан наставник 21. века ће *поштовати различитост, умеће да ради тимски, биће интелигентан на више начина, способан да учи и размисли на више начина, и да учи од и с људима чији је начин раз-*

*мишљања, постојања и учења другачији од његовог*³. Махом сва истраживања која су се последњих деценија бавила улогама наставника указују на то да је једна од најважнијих улога доброг наставника да обликује ученике који ће не само умети да науче оно што им се предаје, већ како да траже нове информације и њима манипулишу да би их усвојили као ново знање, потом како да стичу знања у сарадњи, као и кроз процес решавања проблема (КАЛАНЦИС, ХАРВИ 2004: 21-22).

Однос наставник–ученик је изузетно важан аспект процеса подучавања и учења и има директан утицај на понашање и постигнућа ученика (ГОЈКОВ, СТОЈАНОВИЋ 2015; ЕРИЛМАЗ 2017; КАР 2005; КОРНЕЛИЈУС-ВАЈТ 2007; КРСТИЋ 2015; МИЛОШЕВИЋ 2017; ПЈАНТА, ШТУЛМАН 2004; РАДОВИЋ, ОВЕСНИ и др. 2017; РОЏЕРС, РАЈДЕРРОТ 2006; ХЕТИ 2009). У студијама наведених истраживача, и у бројним другим домаћим и иностраним истраживачким студијама истиче се да се позитиван однос наставник-ученик никако не сме потцењивати јер је он од кључног значаја за квалитено учење и образовање, што се поткрепљује наводима да ученици који не воле школу и често не желе да иду у школу, чине то првенствено због тога што не воле одређене наставнике.

У сваком случају, у потрази за позитивним одликама или квалитетима доброг наставника издвојила су се два истраживачка налаза: 1) позитиван однос с наставником представља доказ позитивних компетенција наставника, и 2) најважније позитивне компетенције наставника тесно су повезане с неким личним особинама попут: благости, топлине у односу с другима, креативности, флексибилности, отворености, ентузијазма, емпатије према ученицима, и сл. (РАДОВИЋ, ОВЕСНИ и др. 2017: 73). Тако Пјанта (1999, наведено у РАДОВИЋ, ОВЕСНИ и др. 2017: 73) одређује три основне карактеристике позитивног односа наставника и ученика: топлина, блискост и подстицајност. У америчком извештају *What matters most: Teaching for America's future* (NATIONAL COMMISSION ON TEACHING AND AMERICA'S FUTURE 1996: 6) истиче се да наставник има много већу улогу за постигнућа ученика него било који други фактор. Гојков и Стојановић (2015: 144) наглашавају да дидактичко-методички елементи у настави треба да се посматрају у синергији с комуникацијом и позитивним односом наставника и ученика, никако одвојено, а као потка за такво тумачење служи посматрање учионице као друштвеног контекста и односа наставника и ученика као *суштине контекста учења* (БРИНКВОРТ и др. 2017).

На основу бројних истраживачких налаза из области психолошких и педагошких наука, Ивић, Пешикан и Антић (ИВИЋ, ПЕШИКАН, АН-

³ У оригиналу: “[...] will be intelligent in more than one way, able to learn and think in more than one way, and learn from and with people whose way of thinking, being and learning are different from their own” (Kalantzis, Cope & Harvey 2001: 96).

ТИЋ 2001: 68-72) класификују улоге наставника у шест великих тематских целина или блокова, с мноштвом припадајућих категорија и поткатегорија:

- *наставничка улога* (улога наставника као предавача који излаже наставно градиво, преноси информације, прави корелацију с другим наставним предметима и повезује разне врсте знања, организује и води наставни процес у смислу одабира наставних техника, принципа и метода рада, планирања времена потребног за реализацију сваке поједине етапе часа...; наставник има и улогу партнера у педагошкој комуникацији у учионици да подстиче различите видове интеракције које су у функцији ученичког сазнавања, као и да буде добар стручњак за област којом се бави, да прати развој дисциплине и савремених трендова и примењује их у својој наставној пракси и др.),
- *мотивациона улога* (по многим једна од најважнијих и најтежих улога у којој наставник својом личношћу и организацијом рада треба да пронађе најефикасније начине да подстиче и одржава унутрашњу мотивацију ученика за усвајање нових наставних садржаја, потом да развије и одржава њихова интересовања, радне навике и др.),
- *улога процењивача, евалуатора* (ова улога подразумева праћење ученичког напретка и објективно вредновање њихових знања и вештина, као и давање свих врста повратних информација (вербалних и невербалних) о ученичком успеху, залагању на часу и др.),
- *сазнајно-дијагностичка улога* (улога се односи на идентификовање ученичких способности, талената, когнитивних стилова и стратегија учења, препознавање различитости ученика, познавање психофизичких карактеристика ученика одређеног узраста и др.),
- *улога регулатора социјалних односа у разреду као групи* (према Пешикановој и др. ова улога је наглашена код наставника који је разредни старшина, али је присутна и код предметних наставника у оквиру наставе и ваннаставних активности; тиче се наставника као социјалног модела и преносиоца одређеног система вредности, као особе која успоставља дисциплину и утиче на друштвену климу у разреду, на односе наставник-ученик и ученик-ученик, те разрешава потенцијалне сукобе у разреду и подстиче ученике да их самостално решавају и сл.),
- *улога партнера у афективној интеракцији* (односи се на познавање менталног здравља ученика, афективних стања и потреба

ученика различитих uzраста и наставникове реакције на њих, (непрофесионално) дијагностиковање психичких стања ученика и предузимање правовремених мера за помоћ деци.

Све ове улоге су сложене, одговорне и тешке, а у самој пракси их је врло често немогуће раздвојити јер се међусобно преплићу и надопуњују. Универзално посматрано, без обзира да ли је реч о математици или страном језику, наставник треба да поседује опсежно и темељно знање предмета који предаје, потом педагошко знање предмета (енг. *pedagogical content knowledge*) или методике наставе одређеног предмета; потребно је да разуме развој деце или адолесцената; да уме да успостави комуникацију с ученицима; да уме да поставља питања тактично и продуктивно; да уме да „саслуша” ученике, да схвати шта мотивише ученике; да разуме како поједини ученици виде себе, своје способности и до чега им је стало; да разуме процес учења и како да помогне ученицима који имају различите приступе учењу; да познаје и употребљава различите технологије; да разуме интеракције међу ученицима и како те интеракције доприносе ефикасном учењу; да подстиче комуникацију у учионици; да подстиче ученике да преузму одговорност за своје учење; да сарађује с другим наставницима; и да буде рефлексивни практичар – да промишља, критички преиспитује своју наставну праксу ради унапређивања квалитета наставе (ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2005: 7-9).

Све наведене одлике, без изузетка, треба да имају и наставници страних језика. За разлику од других дисциплина или наставних предмета, настава страног језика се одвија на медијуму који није баш познат ученицима. Стога наставник треба да буде лингвиста и социолог, и антрополог и педагог (ГРЕНФЕЛ, КЕЛИ и др. 2003; МИЛОШЕВИЋ 2017; СКРИВЕНЕР 2011; ХАРМЕР 2002; ФИНОКЈАРО, БОНОМО 1973). Наставник страног језика треба код ученика да развије језичке и комуникативне вештине, али и интеркултурну комуникативну компетенцију неопходну за функционисање у вишекултурној и вишејезичној Европи и свету. Другим речима, напредак ученика не мери се само кроз количину савладаног вокабулара и граматике, и развијених рецептивних и продуктивних језичких вештина, тј. језичку тачност и течност, већ и кроз ставове према култури циљног језика, њеним народима и мотивацији за учењем тог језика док се не стекне висок степен интеркултурне и комуникативне језичке компетенције на страном језику, у нашем случају енглеском. Улога наставника страног језика је да подучи ученике језичким вештинама и елементима, али и да развије и прошири знања о циљној култури и цивилизацији, али и да развије свест ученика о сопственој култури и стави је у међусобни однос с циљном културом/културама и код ученика развије

способност комуникације и прихватања других светских култура које нису нужно културе циљног језика (ЦИНДРИЋ, АНДРАКА и др. 2014: 33). Наставник страног језика треба, дакле, да утиче на мењање ученичке самоперцепције, на њихово прихватање нових друштвених и културних норми и понашања, и на посматрање свог окружења из новог угла (МИЛОШЕВИЋ 2017: 169). Језичка и интеркултурна учионица представља јединствен друштвени контекст јер је комуникација између наставника и ученика и самих ученика аутентична, тј. одвија се на страном језику и због тога је веома важно да се страни језик непрекидно употребљава и усавршава, као и да се ученици стално излажу новим културним образцима и искуствима како би стекли самопоуздање за будућу интеркултурну комуникацију с изворним говорницима и свим другим народима, и тако избегли потенцијалне међукултурне неспоразуме. У наставку текста биће представљена методологија истраживања, те резултати и дискусија, и педагошке импликације за наставну праксу.

Методологија истраживања

Циљ истраживања. Циљ овог истраживања је да испита мишљења студената англистике о особинама и моделима понашања доброг наставника енглеског као страног језика. Анкетним испитивањем желеле смо да добијемо увид у то како студенти англистике перципирају вишеструке улоге наставника енглеског језика, и да ли су та уверења у складу са савременим и препорученим схватањима наставничке професије. Студенти англистике активно граде уверења о настави енглеског језика под утицајем бројних корисних знања и вештина које су усвојили на психолошко-педагошко-методички оријентисаним предметима током иницијалног образовања. Много чешће, студентима се, током основношколског и средњошколског образовања, до краја живота урежу у сећање добри наставници (страних језика), харизматични, честити, и стручни, на које би волели да се угледају тј. да им буду инспирација за успешно бављење наставничким позивом.

Инструмент истраживања. За потребе истраживања конструисан је анкетни упитник на енглеском језику, састављен од пет питања отвореног типа. Приликом састављања упитника руководиле смо се преовлађујућим таксономијама или инвентаром улога наставника у наставном процесу (ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2006; ЂИГИЋ 2017; ИВИЋ, ПЕШИКАН, АНТИЋ 2001; СКРИВЕНЕР 2011; ХАРМЕР 2002). Упитник је био анониман како би се омогућила већа објективност и валидност истраживања. Питањима у упитнику претходиле су социодемографске

варијабле, пол и старост испитаника, као и година студија англистике. Приликом формулације питања ослањале смо се на таксономије горе наведених истраживача, и тиме смо покушале да подстакнемо студенте да што детаљније наведу карактеристике личности које добар наставник енглеског језика треба да поседује, затим да наведу особине и понашања наставника као особе која усмерава рад у разреду, мотивише и подстиче ученике, процењује њихово знање, и на разумљив начин преноси знање и информације. Све су то критеријуми којима смо се руководиле када смо формулисале питања, што је коначно и одредило број питања. Будући да је реч о студентима англистике, упитник је био на енглеском језику, али ће за потребе рада одабрани цитати бити навођени у оригиналу и потом преведени. Приликом обраде података примењена је метода анализе садржаја којом су се квалитативно анализирали одговори испитаника полазећи од основне јединице анализе – теме. Индуктивним приступом одређивале су се по смислу исте или сличне теме, а након разврставања тема у категорије, тамо где је то било могуће и пожељно, мерила се учесталост појављивања појединих категорија (КНЕЖЕВИЋ ФЛОРИЋ, НИНКОВИЋ 2012) поступком статистичке анализе података – фреквенцијом. У сваком случају, одредивши се за ову квалитативну истраживачку методологију желеле смо да стекнемо увид у ставове студената на основу којих би се могли изводити прелиминарни закључци, који би се у неком опсежнијем истраживању у будућности даље проверили. Анкетно истраживање је спроведено почетком маја 2017. године на Одсеку за англистику Филозофског факултета у Новом Саду.

Узорак. Истраживање је спроведено на узорку од седамдесет седам студената англистике, тачније четрдесет једног студента треће године и тридесет шест студената четврте године англистике. Од популације треће године било је тридесет четири студента женског пола (83%) и седам студената мушког (17%), а код четврте године тридесет два студента женског (89%) и четири мушког пола (11%). Просек година старости студената треће године је био 21,76 година, а четврте године 22,61 године. Наш циљ није био компаративна анализа одговора испитаника 3. и 4. године студија, већ нам је циљ био постизање репрезентативности узорка, који се може сматрати пригодним.

Резултати истраживања и дискусија

Да би се испитала мишљења студената англистике о особинама доброг наставника енглеског језика, спроведено је анкетно истраживање које је обухватило 77 студената англистике. *Прво* питање имало је за циљ

да испита које карактеристике личности поседује добар наставник енглеског језика (нпр. стрпљив, учтив, толерантан, уважава ученике, искрен, приступачан, итд.) и испитаници су замољени да што детаљније објасне своје одговоре (*What personal qualities should a good EFL teacher possess? (e.g. patient, polite, tolerant, respectful, honest, approachable, etc.) Please be as detailed and specific as you can.*) Одговори испитаника су се састојали од речи, фраза и дужих параграфа. Забележено је 118 различитих речи и фраза које описују личне особине добрих наставника енглеског језика. Одређене речи и фразе су се, наравно, више пута појављивале и самим тим је мерена учесталост њиховог појављивања. Као што је нагловештено у претходном одељку, све речи и фразе које су по значењу биле исте или сличне сврставане су у по једну категорију. Илустрације ради, тамо где су студенти оценили да би наставник требало да буде професионалан (*professional*), марљив (*hard-working*), одговоран (*responsible*), посвећен (*dedicated*), све ове речи су сврставане у категорију професионалан; или, пак, код категорије љубазан (*friendly*) убројали смо речи као што су приступачан (*approachable*), ведар (*cheerful*), благ (*good-natured*), љубазан (*kind*), оптимистичан (*optimistic*), усхићен (*enthusiastic*), вољан да помогне (*helpful*), и сл. Таквих примера је било више, те се на крају број категорија свео на тридесет две.

Табела 1. Личне особине доброг наставника енглеског језика

КАТЕГОРИЈА	БР.	КАТЕГОРИЈА	БР.	КАТЕГОРИЈА	БР.
1. friendly (љубазан)	76	12. polite (учтив)	19	23. positive (позитиван)	8
2. patient (стрпљив)	76	13. adaptable (прилагодљив)	18	24. relaxed (опуштен)	8
3. encouraging (подстицајан)	43	14. extroverted (екстровертан)	15	25. authoritative (ауторитет)	7
4. professional (професионалан)	37	15. good sense of humor (шалјив)	15	26. detailed (детаљан)	7
5. empathetic (саосећајан)	34	16. open-minded (отвореног ума)	15	27. objective (објективан)	7
6. tolerant (толерантан)	33	17. consistent (доследан)	13	28. interesting (занимљив)	6
7. creative (креативан)	31	18. cooperative (отворен за сарадњу)	12	29. direct (директан)	5
8. respectful (поштује ученике)	29	19. communicative (комуникативан)	11	30. clear (јасан)	4
9. motivated (мотивисан)	25	20. honest (поштен)	11	31. good listener (вољан да саслуша)	4
10. assertive (асертиван)	24	21. knowledgeable (стручан)	11	32. serious (озбиљан)	2
11. well-organised (организован)	23	22. team-worker (уме да ради у тиму)	9		

Оно што је, према перцепцији наших испитаника, на првом месту значајних особина доброг наставника, јесте управо пријатељски, љубазан, топао, присан однос према ученицима. Такав однос доприноси стварању позитивне атмосфере, врло пријатне емоционалне климе у разреду која последично утиче на општи однос ученика према школи, учењу и предмету (КРСТИЋ 2015; МИЛОШЕВИЋ 2017; СКРИВЕНЕР 2011). Наставник у наставни процес не уноси само своје стручно знање, познавање методике тј. методичко-дидактичке компетенције, своје искуство, већ првенствено своју личност, ставове и искрено занимање за ученике и њихов успех. Врло значајни аспекти личности доброг наставника према мишљењу студената јесу: стрпљивост, подстицајност, професионализам (посвећеност, одговорност, марљивост...), те емпатија према ученицима и толеранција. Разумевањем и прихватањем индивидуалних разлика ученика позитивно се утиче на квалитет интеракције у разреду и начине на који се заснивају интеракције на релацији наставник и ученици, и ученици међусобно. Интеракција, интерактивни односи у одељењу развијају и истичу друштвене и афективне аспекте наставе који представљају суштину успешног учења. У вези с тим, из Табеле 1 види се да и особина наставника *пун уважавања* заузима високо позиционирано осмо место у овој хијерархији личних особина које су испитаници предложили. Наставничково *поштовање ученика* темељ је добре и дугорочне комуникације с ученицима. Интересантно је на овом месту истаћи да познати амерички психолог Карл Родерс (наведено у СКРИВЕНЕР 2011: 16-17) сматра да су поштовање, емпатија и аутентичност три кључне карактеристике наставника које доприносе окружењу које подстиче ефикасно учење. И сам Скривенер⁴ (СКРИВЕНЕР 2011: 16) тврди да је *наставник којег се сећа с највећим задовољством и поштовањем наставник који је знао да га саслуша, подстакне и да поштује његове погледе и одлуке*. И наши испитаници критички закључују какви наставници их инспиришу, а навешћемо само неке од њихових одговора:

С(тудент) 25, 3. година: *The teacher should be professional. He/she should be positive, ready to help the students, answer their questions, and be very patient and tolerant. The teacher should be innovative, creative, and he/she should encourage the students to display the same qualities. Furthermore, the teacher should be polite, and ready to make jokes and sometimes laugh with students.*⁵

⁴ У оригиналу: "But the teacher I recall with most pleasure and respect was the one who listened to me, who encouraged me, who respected my own views and decisions" (Scrivener 2011: 19).

⁵ Превод цитата у оригиналу: „Наставник треба да је професионалан, позитиван, спреман да помогне ученицима и да одговори на њихова питања, да буде веома стрпљив и толерантан и треба да подстакне ученике да стекну исте особине. Осим тога, наставник

С 21, 4. година: *A good EFL teacher should be patient and tolerant most of all. No amount of knowledge or great skills can make up for these traits. He/she should also be approachable and kind, so that students do not fear him/her. He/she has to have an excellent command of English and be self-confident when using it in the classroom. He/she must be as objective as possible, especially when it comes to grading students' work.*⁶

Широк је спектар личних особина које би, по мишљењу студената англистике, требало да поседује добар наставник енглеског језика. Анализа сваке од карактеристика понаособ превазишло би оквире овог рада, али може се с правом констатовати да су ови ставови студената у складу са савременим поставкама учења страних језика и многобројним таксономијама на које наилазимо у литератури (ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2006; ЂИГИЋ 2017; ИВИЋ, ПЕШИКАН, АНТИЋ 2001; МИЛОШЕВИЋ 2017; СКРИВЕНЕР 2011; ХАРМЕР 2002). Ако испитаници овако критички размишљају током иницијалног образовања, остаје нам да се надамо да ће у будућој наставној пракси испољити многе од ових особина, за добробит својих ученика.

Друго питање имало је за циљ да испита које особине и какво треба да је понашање доброг наставника енглеског језика, као особе која усмерава рад у учионици (објашњава, даје упутства, организује рад у пару/групи, одржава ред, итд.). Забележена је фреквенција речи које су описивале особине и понашање наставника. Анализом одговора установили смо следеће аспекте ове улоге:

Табела 2: Карактеристике наставника као организатора наставног процеса

КАТЕГОРИЈА	БР.	КАТЕГОРИЈА	БР.
1. authoritative (ауторитативан)	42	12. imaginative (маштовит)	11
2. well-organised (организован)	41	13. motivated (мотивисан)	10
3. clear (јасан)	37	14. reliable (поуздан)	5
4. guide (који усмерава)	31		
5. prepared (припремљен)	28		
6. patient (стрпљив)	24		
7. precise (прецизан)	20		
8. approachable (приступачан)	18		

треба да буде учтив и шаљив, и да се понекад нашали са ученицима.”

⁶ „Добар наставник енглеског као страног језика треба да буде стрпљив и толерантан изнад свега. Знање и вештине, колике год да су, не могу да надокнаде недостатак ових особина. Наставник такође треба да буде приступачан и љубазан према ученицима да га се ученици не би бојали. Наставник треба одлично да влада енглеским језиком и да буде самоуверен кад га користи пред разредом. Мора да буде што објективнији, нарочито када оцењује радове ученика.”

9. helpful (спреман да помогне)	17		
10. flexible (прилагодљив)	16		
11. self-confident (самопоуздан)	13		

Испитаници су свесни важности ове сложене улоге коју наставник мора да обавља. Ево како, на пример, један испитаник то сликовито описује:

C36, 4. година: *The teacher has to be thoroughly prepared in advance and be confident in his/her choices. He/she has to know how to give clear instructions and be patient if the students do not show understanding. The teacher also has to be firm when establishing order and really mean it when handing out punishment and not back down at the first sight of trouble. He/she has to be very clear and precise when grouping students and giving them instructions for the work they have to do.*⁷

То аргуменују запажањима да добар наставник треба да:

- даје јасна и прецизна објашњења и упутства,
- да има довољно ауторитета да обезбеди да ученици несметано раде задатке, али да не буде превише ауторитативан да ученици не би имали страх од наставника,
- не виче и не вређа ученике, већ да нађе друге начине да успостави и одржава дисциплину,
- говори довољно гласно и јасно како би ученици све разумели,
- јасно најави циљеве часа,
- увек проверава да ли ученици разумеју дата упутства и и све што им се предаје,
- увек понови упутства и важне информације,
- увек има добру пројекцију гласа и добар изговор енглеског језика,
- увек има детаљне писмене припреме часова,
- нема ученике који ће му/јој бити више омиљени од других, или ако има да то не показује,
- не буде нервозан ако су ученицима потребна додатна објашњења, већ да буде сталожен и вољан да помогне,
- не буде превише строг већ пријатељски расположен како га се

⁷ „Наставник треба да се темељно припреми и да верује у свој избор наставног материјала. Мора да уме јасно да даје упутства и да буде стрпљив када ученици не разумеју. Наставник такође треба да буде чврст када одржава ред у учионици и доследан када кажњава ученике, а не да се колеба када се јаве проблеми. Такође, треба да је веома јасан и прецизан када одређује који ће ученици бити с ким у групи и када им даје упутства за задатке које треба да изврше.”

- ученици не би бојали,
- добро познаје наставно градиво и како да га на најефикаснији начин изложи ученицима,
- увек створи пријатну атмосферу у разреду,
- добро познаје ученике у разреду, њихове личности и способности, и успешно их распореди у групе (хомогене или мешовите),
- да вешто надгледа рад у паровима или групама и помогне ученицима кад год им треба помоћ,
- увек планира време за наставне активности и то јасно наговести ученицима,
- увек буде припремљен за разне ситуације у разреду и држи их под контролом,
- придобије и одржава пажњу ученика,
- ефикасно користи вербалну и невербалну комуникацију, итд.

Према мишљењу испитаника, наставник би требало да буде харизматична особа која ће својом личношћу, знањем и ауторитетом, вешто водити наставни процес како би омогућио ученичко разумевање и усвајање наставног градива. Без обзира на специфичност наставе страног језика, где је битно развијање комуникативних језичких и интеркултурних компетенција неопходних за успешну комуникацију, наставник има задатак да ефикасно управља разредом, да поставља и организује активности, усмерава ученике, саветује и решава проблеме, припрема их за живот, надгледа рад ученика у кооперативним/колаборативним активностима и помаже им, а неретко и сам у њима учествује, подстичући на тај начин активно учење и аутентичну употребу језика. Наставник треба да одржава динамику групе, што је посебно важно за развијање интерактивних језичких вештина: вештине говора и разумевање говора (МИЛОШЕВИЋ 2017: 172). Ипак су испитаници свесни да је главни задатак доброг наставника енглеског језика да комплексне ствари учини једноставним, да објасни појмове на разумљив начин како би их сви ученици разумели, да покаже ученицима да му/јој је до њих стало, да буде темељно припремљен, добро организован јер једино такав наставник може бити пријатан према ученицима.

На *треће* питање, које треба да су особине и какво треба да је понашање доброг наставника енглеског језика, као особе која мотивише и подстиче ученике?

(*As the motivator who provides encouragement for the students, what qualities and patterns of behavior should a good EFL teacher display?*) сви испитаници су се изјаснили да наставник треба да буде веома мотивисан и заинтересован. Посебно су били инспирисани да детаљно образложе

карактеристике наставника као *мотиватора*, али ћемо навести нека типична запажања. Тако студенти сматрају да добар наставник треба да:

- буде ведрог расположења, да се често смеје и шали како би атмосфера у разреду било што пријатнија за учење,
- увек награђује труд ученика осмехом и похвалама: *Bravo! Well done! Good job!*
- увек подстиче ученике како би се потиснуо страх од неуспеха,
- саслуша ученике када су несигурни у језичкој употреби и понуди им помоћ,
- увек заинтересује ученике за нове наставне садржаје тако што ће користити креативне наставне технике и материјале примерене њиховом узрасту и интересовањима, па тако код ученика млађег узраста треба да уводи што више језичких интерактивних игара, песама и сл.
- увек обogaђује градиво увођењем аутентичних наставних материјала попут видео-клипова, новинских чланака, књижевних текстова, музике, реклама, каталога, постера, загонетки, изрека, мапа, разгледница и др.
- подстиче ученике да самостално и у групама израђују разне презентације, паное, постере, слике и др.,
- стално упознаје ученике с интересантним чињеницама о англофоним културама и народима,
- часове учини занимљивим тако што ће користити примере из свог или ученичког свакодневног живота,
- стално подстиче ученике да на часовима употребљавају искључиво енглески језик,
- показује ученицима да их прихвата, да верује у њих и стало му/јој је до њих,
- увек истиче какве користи ће ученици имати савладавањем одређених језичких вештина и елемената, и сл.,
- што чешће организује рад у пару или мањој групи,
- води дијалог с ученицима тако што ће их стално питати за њихова мишљења, идеје, сугестије и др.,
- увек буде позитиван јер ниједног ученика не може да мотивише наставник који је мрзовољан и који очигледно није мотивисан за наставнички позив...

Анализом одговора долази се до закључка да наставници морају да буду веома мотивисани за наставничку професију како би и код ученика пробудили и одржавали унутрашњу мотивацију за учењем енглеског језика. Студенти сматрају да наставници управо својим приступом нас-

тавном раду, тј. одабиром наставних техника, облика и метода рада, аутентичних наставних материјала и др. могу да допринесу развоју унутрашње мотивације код ученика и развоју потенцијала сваког ученика. У наставку илуструјемо само неке од одговора испитаника:

C40, 3. година: *It is crucial that the teacher herself is also motivated to teach. When the students recognize the teacher's devotion and love for teaching, they are more relaxed and ready to learn. The teacher's creativity is important because it motivates the teacher but also the students. The teacher should plan or organize activities well, because it proves that the teacher cares about the students' learning process and the subject.*⁸

C33, 4. година: *The teacher should praise students' improvement often so that the students feel they are making progress. This will make them more motivated to continue. Teachers should also clearly state what students will be able to do after a certain lesson/unit/course, which will give students a goal to strive for. However, if a student does not achieve this goal, the teacher should encourage them to try again and suggest other ways of improving.*⁹

Следећим, четвртим, питањем желели смо да проверимо како испитаници поимају улогу наставника као оцењивача (*As the assessor (offering feedback and correction, and grading students in various ways), what qualities and patterns of behavior should a good EFL teacher display?*).

Табела 3. Карактеристике наставника као оцењивача

КАТЕГОРИЈА	бр.
1. objective (објективан)	70
2. honest (искрен)	51
3. patient (стрпљив)	47
4. consistent (доследан)	29
5. encouraging (подстицајан)	23
6. kind (љубазан)	20
7. tolerant (толерантан)	20

⁸ „Од изузетног је значаја да сам наставник буде мотивисан да подучава. Када ученици виде наставникову љубав и преданост свом раду, опуштенији су и спремнији на рад. Креативност наставника је битна јер мотивише како наставника тако и ученике. Наставник треба добро да испланира активности јер то показује да је наставнику стало да ученици уче и науке градиво.”

⁹ „Наставник често треба да похвали ученика кад им знање узнапредује како би они осетили да напредују. Ово ће их мотивисати да наставе са учењем. Наставници такође морају јасно да поставе циљеве које ученици треба да постигну након одређене лекције, јединице или течаја, што ученицима даје јасне циљеве којима треба да теже. Међутим, ако ученик не постигне ове циљеве, наставник треба да их подстакне да поново покушају и да им предложи алтернативне начине на које могу да побољшају своје знање.”

Испитаници су веома свесни чињенице да добар наставник (енглеског језика) никада не престаје да процењује знање својих ученика и да је то осетљив сегмент наставне праксе. На основу одговора закључује се да наставниково вредновање ученичког знања у великој мери зависи од самог наставника, његовог приступа настави, ученицима, самом процесу вредновања знања, наставниковог стила рада, мотивације самих ученика и њихових ставова и др. Испитаници потврђују да вредновање ученичких постигнућа подразумева сваки вид повратне информације ученицима о побољшањима која су постигли у одређеној области или грешкама на које убудуће треба да обрате пажњу како би се унапредила њихова језичка способност. Оно што ће засигурно применити у својој наставној пракси, а што су научили на методички оријентисаним курсевима, јесте језички портфолио који је значајан елемент вредновања и самовредновања ученичког рада или постигнућа. Тако су испитаници детаљно образложили важност и сложеност улоге наставника као оцењивача:

- наставник треба да има разумевања за језичке грешке ученика и да их прихвати као природан ток учења страног језика,
- наставник мора да успостави одређене критеријуме оцењивања, да ученике с њима упозна и да буде доследан у њиховом примењивању,
- наставник треба редовно да обавештава ученике о оствареном напретку у учењу енглеског језика,
- наставник треба да подстиче ученике да воде и самостално оцењују свој језички портфолио (дневник језичких пројеката и радова),
- наставник треба да усмено и писмено континуирано проверава знање ученика и то применом различитих техника тестирања,
- наставник треба да благовремено најави циљ и садржај провере,
- наставник треба да гради позитивну климу приликом провере знања и да тако разбије напетост и страх ученика од оцењивања,
- наставник треба да образложи дату оцену и сл.

Ево како један студент сликовито објашњава улогу наставника као оцењивача:

С 28, 4. година: *When it comes to assessment, an ideal teacher should be patient and tolerant, he/she should correct the students' mistakes in a subtle way in order not to raise the students' affective filter and demoralize the students. The teacher should not be the embodiment of strictness and punishment, but should*

*make the students aware that the mistakes are part of the learning process and that they exist to be corrected and finally increase the learners' fluency.*¹⁰

И последњим, *петим*, питањем желели смо да сазнамо како испитаници перципирају особине и понашање доброг наставника енглеског језика, као особе која на разумљив начин преноси знање и информације. Испитаници су мишљења да:

- наставник мора да буде креативан и употреби изузетно занимљиве и забавне технике за подучавање ученика енглеском језику и култури како би информације трајно запамтили,
- наставник треба да зна како ученицима да приближи англофоне културе и обичаје,
- наставник мора да има одлично знање енглеског језика, историје и културе и да ученике током школовања успешно оспособи за употребу језика у читавом низу друштвених ситуација и за интеркултурну комуникацију,
- наставник мора да подучи ученике како да уче и како да користе разне изворе знања да би самостално радили на усавршавању језика и унапређењу опште културе,
- наставник мора да има одличан изговор енглеског језика, да познаје одређене варијетете и ученике њима подучи,
- наставник треба да поставља питања која подстичу интеракцију у разреду,
- наставник мора да подучи ученике како да критички размишљају,
- наставник мора да оспособи ученике да воде смислени и аргументовани дијалог на енглеском језику,
- наставник мора да балансира количину информација и језика којима ће ученици бити изложени,
- наставник треба да анализира потребе и интересовања ученика и с ученицима разговара на енглеском језику о темама које њих интересују: музика, спорт, даље образовање, занимљивости из науке, културе, актуелне теме у свету и др.
- наставник треба увек да повезује претходно стечено с новим знањем како би олакшао процес учења језика,
- наставник мора да поседује разне врсте знања како би ученицима пружио праве информације,

¹⁰ „Што сте тиче оцењивања, у идеалном случају би наставник требало да буде толерантан, да исправи грешке ученика на суптилан налин да им не активира афективни филтер и да их не деморалише. Наставник не треба да је отелотворење строгости и кажњавања, већ треба да да ученицима до знања да су грешке део процеса учења и да кад до њих дође, треба да се исправе и напослетку да помогне ученицима да течно комуницирају.”

- наставник мора да сарађује са својим колегама, да се стално усавршава, истражује, експериментише и иновира наставне технике...

Закључак

Бројна су очекивања и захтеви који се данас постављају пред наставнике. Као што се може закључити из текста, не постоји једна коначна и свеобухватна дефиниција доброг или ефикасног наставника (страног језика), као што не постоји ни потпуна класификација или таксономија улога која би могла да обухвати све улоге које би наставник требало да обавља како би у потпуности остварио своју образовно-васпитну функцију. Занимало нас је како студенти англистике перципирају улоге наставника енглеског језика у савременом образовању оријентисаном ка развијању компетенција ученика. Резултати спроведеног истраживања указују на то да студенти англистике имају високо развијену свест о вишеструким улогама наставника енглеског језика, које су у потпуности у складу са савременим приступом настави страних језика и поклапају се с налазима представљеним у консултованој литератури, али и у бројним другим студијама. То несумњиво говори да је овакво поимање улога добра основа за развој њиховог професионалног идентитета наставника, истраживача и рефлексивних практичара.

Коначно, ради добијања још потпунијег увида у мишљења студената англистике узорак би требало да је још већи и обухвати студенте све четири године студија, ученике у основним и средњим школама, а било би пожељно извршити интервјуисање одређеног броја студената и ученика. Будућа истраживања би, такође, требало да буду усмерена ка испитивању наставника енглеског језика у основним и средњим школама о улогама које свакодневно обављају у наставној пракси.

Цитирана литература

- АРЕНДС, КИЛЧЕР 2010: Arends, Richard and Ann Kilcher. *Teaching for Student Learning: Becoming an Accomplished Teacher*. New Yoork: Taylor & Francis, 2010.
- БОДРИЧ 2017: Бодрич, Радмила. „Осврт студената англистике на методичку праксу као облик развијања наставничких компетенција.” У: ГУДУРИЋ, Снежана и Биљана РАДИЋ БОЈАНИЋ (ур.). *Језици и културе у времену и простору VI, Тематски зборник*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2017: стр. 379-396.

- БРИНКВОРТ 2017: Brinkworth, Maureen et al. "Teacher-student relationships: the positives and negatives of assessing both perspectives." *Journal of Applied Developmental Psychology*, (2017): pp. 1-15.
- ВИДАКОВИЋ 2016: Видаковић, Мирна. *Нов модел стручног усавршавања професора пословног енглеског језика у Србији: теоријски, методолошки и практични аспекти*. Необјављена докторска дисертација. Нови Сад: Филозофски факултет, 2016.
- ВИЦАН 2012: Vican, Dijana. „Odlike dobrog i uspješnog nastavnika.” U: ILIĆ, Ivana, Irena IŠTVANIĆ i dr. (ur.). *Upravljanje razredom*. Zagreb: British Council, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih, 2012: стр. 21-35.
- ГЛУШАЦ 2016: Глушац, Тајјана. *Међусобно обучавање колега као облик усавршавања професора енглеског језика*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2016.
- ГЛУШАЦ, МИЛИЋ, ПИЛИПОВИЋ 2017: „Анализа педагошких уверења наставника енглеског језика у Србији.” У: ГУДУРИЋ, Снежана и Биљана РАДИЋ БОЈАНИЋ (ур.). *Језици и културе у времену и простору VI, Тематски зборник*. Нови Сад: Филозофски факултет: стр. 429-441.
- ГОЈКОВ, СТОЈАНОВИЋ 2015: Гојков, Грозданка и Александар Стојановић. *Дидактичке компетенције и европски квалификациони оквир*. Београд: Српска академија образовања, 2015.
- ГРЕНФЕЛ, КЕЛИ, ЦОУНС 2003: Grenfell, Michael, Michael Kelly and Diana Jones. *The European Language Teacher*. Bern: Peter Lang AG, 2003.
- ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2005: Darling-Hammond, Linda. "Educating the new educator: Teacher education and the future of democracy." *The New Educator*, 1(1) (2005): pp. 1-18.
- ДАРЛИНГ-ХАМОНД 2006: Darling-Hammond, Linda. "Constructing 21st-Century Teacher Education". *Journal of Teacher Education*, 57, (X) (2006): pp. 1-15.
- ДАФИ 2009: Duffy, Gerald. "Teaching and the balancing of round stones." *Phi Delta Kappan*, 79(10): 777-780.
- ЋИГИЋ 2017: Ћигић, Гордана. *Управљање разредом: Савремени приступ психологији наставника*. Ниш: Филозофски факултет, 2017.
- ЕРИЛМАЗ 2017: Eryilmaz, Ali. "Initial Development and Validation of the Positive Teacher Scale." *Journal of Positive Psychology & Wellbeing*, 1(1), (2017): pp. 10-21.
- ИВИЋ, ПЕШИКАН, АНТИЋ 2001: Ивић, Иван, Ана Пешикан и Слободанка Антић. *Активно учење 2*. Београд: Институт за психологију, 2001.
- ЈЕГЕДЕ, ТАПЛИН, ЧАН 2006: Jegede, Olugbemi, Margaret Taplin and Sing-Lai Chan. "Trainee teachers' perception of their knowledge about expert teaching." *Educational Research*, 42(3) (2006): pp. 287-308.

- КАЛАНЦИС, ХАРВИ 2004: Kalantzis, Mary, Andrew Harvey. *New teaching, new learning: A vision for Australian education*. Canberra: The Australian Council of Deans of Education, 2004.
- КАЛАНЦИС, КОУП, ХАРВИ 2001: Kalantzis, Mary, Bill Cope and Andrew Harvey. *New Learning: A Charter for Australian Education*. Canberra: The Australian Council of Deans of Education, 2001.
- КАР 2005: Carr, David. "Personal and interpersonal relationships in education and teaching: A virtue ethical perspective." *British Journal of Educational Studies*, 53(3) (2005): pp. 255-271.
- КИД, ЧЕРЊАВСКИ 2010: Kidd, Warren and Gerry Czerniawski. *Successful Teaching 14-19*. London: SAGE Publications Ltd, 2010.
- КНЕЖЕВИЋ ФЛОРИЋ, НИНКОВИЋ 2012: Кнежевић Флорић, Оливера и Стефан Нинковић. *Хоризонти истраживања у образовању*. Нови Сад: Одсек за педагогију Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, 2012.
- КОРНЕЛИЈУС-ВАЈТ 2007: Cornelius-White, Jeffrey. "Learner-centered teacher-student relationships are effective: A meta-analysis." *Review of Educational Research*, 77(1) (2007): pp. 113-143.
- КОРТХАГЕН, ЛОКРАН, РАСЕЛ 2006: Korthagen, Fred, Jeffrey Loughran and Tom Russell. "Developing fundamental principles for teacher education programs and practices." *Teaching and Teacher Education* 22 (2006): pp. 1020-1041.
- КРСТИЋ 2015: Krstić, K. "Attachment in the student-teacher relationship as a factor of school achievement." *Иновације у настави*, 28 (3) (2015): pp. 167-188.
- ЛОКРАН 2007: Loughran, Jeffrey. "Researching teacher education practices: Responding to the challenges, demands, and expectations of self-study." *Journal of Teacher Education*, 58(1) (2007): pp. 12-20.
- ЛУНГУЛОВ 2010: Лунгулов, Биљана. „Мотивација ученика у настави – претпоставка успеха у учењу.” *Педагошка стварност*, 56/3-4 (2010): стр. 294-305.
- МИЛОШЕВИЋ 2017: Милошевић, Оља. „Хуманистички приступ у настави страног језика (из перспективе наставника).” *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, 47-1 (2017), стр. 167-182.
- NATIONAL COMMISSION ON TEACHING AND AMERICA'S FUTURE 1996: *What matters most: Teaching for America's future*. New York: National Commission on Teaching and America's future, 1996.
- ПЕТРИЋ 2006: Петрић, Бојана. *Речник реформе образовања*. Нови Сад: Платонеум, Мисао, Педагошки завод Војводине, 2006.
- ПЈАНТА И ШТУЛМАН 2004: Pianta, Robert. and Megan Stuhlman. "Teacher-child relationships and children's success in the first years of school." *School Psychology Review*, 33(3) (2004): pp. 444-458.

- РАДОВИЋ, ОВЕСНИ, МИХАЈЛОВИЋ 2017: Радовић, Вера, Кристинка Овесни и Душка Михајловић. „Однос са наставником из угла ученика – андрагошке и дидактичке дилеме о комуникативним компетенцијама учитеља.” *Иновације у настави*, XXX, 4 (2017): стр. 72-83.
- РОЏЕРС, РАЈДЕР-РОТ 2006: Rodgers, Carol and Miriam Raider-Roth. “Presence in Teaching.” *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 12(3) (2006): pp. 265-287.
- СКРИВЕНЕР 2011: *Scrivener, Jim. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching*. Oxford: Macmillan Publishers Limited, 2011.
- ФИНОКЈАРО, БОНОМО 1973: Finocchiaro, Mary and Michael Bonomo. *The Foreign Language Teacher: A Guide for Teachers*. New York: Regents Publishing Company, 1973.
- ХАРМЕР 2002: Harmer, Jeremy. *The Practice of English Language Teaching*. Harlow: Longman, 2002.
- ХЕТИ 2009: Hattie, John. *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge, 2009.
- ЦИНДРИЋ, АНДРАКА, БИЛИЋ-ШТЕФАН 2014: Cindrić, Ivana, Marija Andranka i Milka Bilić-Štefan. “The Student-Teachers’ Perspectives on the Significance and Acquisition of Teaching Competences.” *Croatian Journal of Education*. Vol. 16, No. 1 (2014): pp. 11-42.
- ЧЕРЧИЗ 2008: Churches, Andrew. “Eight habits of highly effective 21st century teachers.” *Interface*, 9. www.interfacemagazine.co.nz/articles.cfm?c_id=10&id=28. 19. 2. 2018.

Radmila V. Bodrič
Aida E. Tarabar

THE PERCEPTIONS OF EFL UNIVERSITY STUDENTS OF WHAT MAKES A GOOD EFL TEACHER

Today teachers perform numerous, complex and demanding roles in order to successfully prepare students for a global society of knowledge, an open labour market and a multinational working environment. The aim of this paper is to analyse the opinions of EFL university students on the roles of EFL teachers in modern foreign language classrooms. A questionnaire was constructed for the purpose of this study, which consisted of open-ended questions gauging students’ opinions on the personal and professional traits and behaviour models a good EFL teacher needs to possess and exhibit. The study was conducted on a smaller sample of subjects in order to gain an insight into the students’ views to see whether a future larger scale study would be justified.

The results of the qualitative study show that the subjects possess a highly developed awareness of the multiple roles of an EFL teacher, which are in accordance with contemporary approaches to foreign language teaching, which in turn represents a good foundation for the development of their professional identities.

Key words: teacher, English as a foreign language (EFL), teacher roles, qualitative research, professional identity.